

проф. др **Зоран Ранковић**
Универзитет у Београду
Православни богословски факултет
Катедра за филологију
zrankovic@bfspc.bg.ac.rs

О рукописној збирци манастира Крушедола

Сажетак: У овој раду аутор излаже историју библиотеке манастира Крушедола, с посебним освртом на рукописну збирку. Током Другог светског усташе су из манастира Крушедола пренеле у Загреб двадесет сандука опљачкане скривене манастирске ризнице, међу којима су се налазиле и рукописне књиге. Садржина ризнице враћена је из Загреба после рата, а књиге, рукописне и штампане, смештене су у Музеју Српске Православне Цркве и у Библиотеци Српске Патријаршије у Београду. У прилогу се достављају табеле нових сигнатура и датирања рукописа старе Крушедолске збирке.*

У свим епохама развоја цивилизованог друштва књига је имала значајну улогу. Она је била најважније средство ширења вере, културе, националних обележја једног народа и знања уопште. Веза хришћанства са писаном речи изнедрила је и у Византији и у западној Европи библиотеке у којима су сабирана дела непроцењиве вредности. Оне нису само доказ постојања култура различитих од савремене, него и „сећање“ на вредности које се временом и предефинишу, али и, као на примеру српског народа, књиге су неизбрисив доказ о постојању и трајању.

Свети Сава, први архиепископ самосталне Српске Цркве и величанствена фигура српске историје и културе, стоји на почетку историје библиотека у Срба.¹ Његовим радом на српској књизи постављени су основи Хиландарске манастирске библиотеке. О томе сведочи Хиландарски типик у коме стоји: „А приложисмо књиге, такође и свете сасуде и божаствене иконе, а у исто и свете ризе и завесе, и свукуда сваку красоту, и затим братији за телесну потребу што је могуће, о чему ако хоћете најјасније сазнати можете у хрисовуљама погледати“.¹ Овим прилогом унете су у манастир Хиландар књиге, вероватно само богослужбеног карактера, али је тиме постављен темељ библиотеци овога манастира, која је постала родоначелник свим српским библиотекама. Из биографије Светога Саве сазнаје се да је он из Свете Горе и Солуна донео књиге у манастир Студеницу и Жичу – у Жичи, као будућем средишту српске архиепископије, одређено је и место за централну библиотеку у српским земљама – и да је сваком епископу, шаљући га на епископију, дао

* Овај рад је настао у оквиру пројекта бр. 179078 („Српска теологија у двадесетом веку: фундаменталне претпоставке теолошких дисциплина у европском контексту – историјска и савремена перспектива“), који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

¹ О историјском контексту најстаријих српских библиотека види: Г. Стокић – Симончић, *Књига и библиотека код Срба у средњем веку*, Панчево: Градска библиотека 2008.

потребне књиге. Када је средиште српске архиепископије пренето у Пећ, тамо је смештена и српска централна библиотека. Библиотеке у Срба формиране су самим оснивањем манастира, тј. установљаване су манастирским типиком који, у свом првом делу, садржи правила о уређењу и управи манастира.

Сви српски манастири имали су библиотеке. Неке од њих биле су скромне збирке, садржале су књиге само за потребе богослужења и молитве, али било је и богатијих библиотека од којих су неке делимично сачуване до данас, као збирке из манастира Хиландара, Дечана, Пећке патријаршије, Крушедола и других манастира.

У овоме раду изложићу историју библиотеке манастира Крушедола, с посебним освртом на рукописну збирку и њен животни пут.

Првобитни фонд библиотеке манастира Крушедола одредио је првенствено оснивач самога манастира – владика Максим Бранковић. Он је приложио манастиру не само неопходне богослужбене и богословске књиге,² него је, заједно са својом мајком, деспотицом Ангелином, поклонио манастиру извештан број књига који је потицао из њихове придворне цркве, коју су Бранковићи имали у фурланском Београду и Купинику, и дворске библиотеке која је умала и неке књиге које су потицале из смедеревске библиотеке деспота Ђурђа Бранковића. Тако су се већ у време оснивања у крушедолској библиотеци нашла скоро сва класична дела византијске дворске књижевности. Такође, има назнака да је један део рукописних књига владика Максим пренео и из Београдске митрополије, што је допринело још сложенијој структури крушедолске библиотеке. Током XVI века у њој преовлађују рукописне књиге, мада се већ појављују и штампане књиге, најпре српске редакције а потом и руске, које крушедолски монаси доносе са подворења у Москву. У току XVII века штампане књиге постају све бројније, али то није битније променило структуру библиотеке која још увек остаје првенствено најбројнија књигама богослужбено-црквеног карактера, поред којих има и књиге монашке, па и шире етичко-дидактичке тематике.

За време трајања Карловачке митрополије крушедолска библиотека постепено добија другачији карактер. Црквена јерархија није административним мерама нормирала структуру манастирских библиотека нити њихово устројство, али је на њих утицала општим реформама, као и путем директних наредби, препорука, савета и поклона. Монаси су стимулирани да се баве физичким активностима неопходним за опстанак манастира, али су истовремено подсећани и позивани да се да се духовно уздигу и да читају. Оваква схватања присутна су и у манастиру Крушедолу већ током друге и треће деценије XVIII века, а на њих су, поред украјинских, утицала и званична оновременска тумачења улоге монаштва у Хабсбуршкој монархији. Када је митрополит Павле Ненадовић основао карловачки клирикалну школу у њој су, поред сремског свештенства, школска знања стицали и фрушкогорски монаси. Програм ове Ненадовићеве клирикалне школе, састављен у сарадњи са Дионисијем Новаковићем и Синесијем Живановићем, одредио је идеалне оквири монашког образовања, а тиме и структуру манастирских библиотека. Оквирима образовног система припадале су и књиге етичко-дидактичке садржине, пошто би

² Свети Сава, *Сабрана дела*; превод, предговор и коментари Томислав Јовановић, 2. издање, Београд: Српска књижевна задруга 1998, стр. 29.

оне могле допринети побољшању монашке дисциплине, те је њихово набављање препоручивано митрополијским и синодским одлукама.

Током последњих деценија XVIII века идеали монашког живота постају обухватнији,³ а то је наговестило отварање монашких средина према световним знањима и природним наукама. То је утицало на набављање књига које се до тада нису сретале у библиотекама фрушкогорских манастира. На даље проширивање структуре ових библиотека утицало је и оснивање, 1794. године, Карловачке богословије.

Од првих деценија XIX века на образовање монаштва посредно су утицале просветитељске идеје, заговаране у световним школама, пре свега тадашњим српским православним гимназијама. Ове школе похађали су, пре примања монашког чина, и неки потоњи крушедолски монаси, што је одредило њихов каснији однос према писаној речи. Током XIX века у библиотеку манастира Крушедола стиже све већи број световних књига разнородне садржине. Била су то пре свега дела објављена на српском језику на која се, са буђењем националне свести, све више обраћа пажња. Крушедолска библиотека на тај начин постепено се приближава структури библиотека парохијских црквених општина.

Манастир Крушедол, као задужбина последњих српских деспота и митрополијско средиште, имао је библиотеку особене структуре.⁴ У њој су се од самог оснивања, даривањем оснивача, стекле књиге богослужбене и богословске садржине, али и дела класичне византијске књижевности. У време турске владавине просторима Фрушке Горе, осим књига неопходних за богослужење, није постојало решење систематичне набавке књига. Оне су у манастирску библиотеку пристизале углавном путем поклона, јер је у народу егзистирала свест о манастирима као центрима духовности и писмености. Због тога се као један од најпримеренијих дарова манастиру сматрала књига, о чему сведоче записи на самим дарованим књигама. Сачувани записи показују да су се најчешће поклањале књиге богослужбене садржине. Од друге половине XVIII века структура крушедолске библиотеке почиње да се мења када у њу пристижу, путем завештања, приватне библиотеке, углавном крушедолских архимандрита.

О фонду првобитне библиотеке манастира Крушедола могуће је сазнати из старих пописа и поред тога што они нису увек прецизни, нити потпуни. У њима се обично дају подаци о броју књига, док су подаци о наслову, аутору, месту и години издања мање заступљени. Први такав попис настао је приликом генералне визитације 1733. године, али није сачуван. Према попису визитационе комисије из 1753. године, у манастиру Крушедол налазило се 28 рукописних књига, од тога се наводи да су 26 српске, док је за 2 речено да су непознатог порекла. Приликом генералне визитације 1772. године пописивачи су били дужни да под другом тачком попишу старе манастирске рукописе. У извештају поднесеном Илирској дворској канцеларији наведено је да се у манастирској библиотеци налази 13 рукописа, и сваки је

³ Већина манастирских библиотека тога времена имала је сличан, по структури, фонд књига; в. Д. Богдановић, *Сѣара српска библиошека*, Студије из српске средњовековне књижевности, Београд 1997, стр. 407-410; Ђ. Сп. Радојичић, *Српске библиошеке у средњем веку и у њујорско доба*, Творци и дела старе српске књижевности, Титоград 1963, стр. 389-391.

⁴ То показују монашка правила митрополита Викентија Јовановића Видака.

посебно описан. Овим описом, међутим, узети су у обзир само они рукописи који су имали записе који су сведочили о њиховој старости. У инвентару из 1775. године наводи се да манастирска библиотека има педесетак рукописа.

Буђење научног интересовања за књиге запажа се од првих деценија XIX века, проистекло из идеја према којима језик представља основни елемент националног идентитета. Током тог периода, у истраживање крушедолске библиотеке уронили су Вук Стефановић Караџић и Павле Јосиф Шафарик. Архимандрит Димитрије Крестић саставио је посебан инвентар библиотеке, завршен 28. фебруара 1833. године, на основу кога је извршен попис библиотеке у инвентару из 1843. године. У овом инвентару пописано је око 400 књига, што рукописних што штампаних. Детаљан попис књига појављује се и у инвентару из 1890. године, у коме је наведено да се у манастирској библиотеци налази 89 рукописа. Међутим, после исправљања неких нетачности из овога инвентара, произилази да је у библиотеци манастира Крушедола крајем XIX века било око 85 рукописа, које је петнаестак година касније описао архимандрит Сава Петковић (1878–1957) и уочи самог Првог светског рата објавио, у виду студије из области археографије, којом су неки рукописи сачувани од заборава, под насловом *Опис рукописа манастира Крушедола*.⁵

Грађу за овај *Опис С. Петковић* је прикупљао у два маха. Први пут је то чинио „из задовољства“, о чему пише у ауторском *Уводу* описа збирке рукописа манастира Крушедола коју представља широко и студиозно: „Налазећи се за време кратке своје свештеничке службе у селу Крушедолу, у непосредној близини манастира, ја сам...у слободним часовима разгледао, прелиставао и читао ове лепе рукописне књиге и, дивећи се садржини и уметничкој изради њиховој, бележио из њих оно, што сам сматрао за вредно и потребно“.⁶ Други пут је то чинио када му је од еп. Илариона стигао позив да започети посао око описивања рукописа манастира Крушедола настави и доврши. Рукопис ове студије предао је српској манастирској штампарији ради штампања а он је узео једномесечно одсуство, дошао у Сремске Карловце и старао се око коректуре књиге, о чему пише: „У богословском семинару – где сам, добротом управника му г. Д-ра Викентија Вујића, добио бесплатан стан и храну – радио сам око коректуре и ревизије своје књиге. Посао је био велик и напоран како за мене тако и за слагаче, јер је текст био махом словенски и грчки, те сам морао обављати по три коректуре и две ревизије. Али ја нисам жалио ни себе ни слагаче, него сам грозничавом журбом радио само да што пре књига изиђе из штампе. А зашто? То нисам знао. Само ме је нешто неодољивом снагом гонило на то и у души сам осећао уверење: да је никада више нећу свршити, ако је сада не свршим“.⁷ На вредност овог каталога „рукописа најбогатијег и најславнијег фрушкогорског манастира“ указао је Владимир Ћоровић. У приказу књиге Саве Петковића⁸ – приказ је истовремено и мала допуна *Описа* – он пише: „Опис руко-

⁵ Детаљне податке о настанку, структури и историјату библиотеке манастира Крушедола, са литературом, можемо наћи у монографији: М. Тимотијевић, *Манастир Крушедол, књ. 2*, Београд 2008, стр. 261-295, на које се и ослањам.

⁶ С. Петковић, *Опис рукописа манастира Крушедола*, Сремски Карловци 1914.

⁷ С. Петковић, *Опис рукописа манастира Крушедола*, стр. VIII.

⁸ С. Петковић, *Из рописива у слободу. (Моји доживљаји из Свешкој раји)*. I. У рописиву, Нови Сад (б. г.), стр. 11.

писа г. Петковића рађен је брижљиво и заслужује многу похвалу. У њему нема оне непотребне опширности, какву је још недавно развијао у својим каталозима А. И. Јацимирски, сматрајући за потребно да у опису рукописа даје половне расправе о питањима, за која му случајно наласци рукописа пруже нешто материала; а нема ни оне лапидарности извесних наших каталога из којих човек једва дозна и садржај или само име рукописа. Г. Петковић се добро користи саветима својих пријатеља, нарочито г. Н. Радојчића, чије лепе особине све јаче избијају на видик, и дао је – да то поновим – једну добру и врло корисну књигу⁹. Не тако давно, Ђорђе Трифуновић је указао на омашку Савину приликом изношења садржаја једног рукописа Крушедолске збирке (бр. 71 – Е. V. 25). Наиме, „брижљивом, иначе, С. Петковићу у једном тренутку је, вероватно, попустила пажња“ те је превидео постојање *Слова љубве* у једном рукописном зборнику (Е. V. 25).¹⁰ Дејан Медаковић је указао на значај овога Петковићевог дела за историографију.¹¹

На челу манастира Крушедол налазио се пред Други светски рат архимандрит Сава Петковић. Добро упознат са историјском, уметничком и културном вредношћу блага које се чувало у манастиру, осетивши да се приближава ратна олуја – а страхоте једнога рата већ је преживео – он је одлучио да ово благо сакрије. Двојица официра југословенске војске са аеродрома у близини манастира – Србин потпуковник Костић и поручник Иван Карнер, Словенац – и још два поверљива војника помагали су архимандриту Сави и намеснику манастира Порфирију да сачувају ризницу. Они су из ризнице у један манастирски подрум пренели 20 сандука, у којима је на брзину спаковано оно што је, по мишљењу старешине, у првом реду требало из манастира сачувати, и потом је тај део брижљиво зазидан. Међутим, у ноћи између 24. и 25. маја 1941. године упале су усташе манастир и читаве ноћи вршили су претрес и пљачку манастира. Пљачку је организовао, што се сазнаје из једног документа о предаји овога блага Загребачком музеју,¹² Иван Карнер, исти онај који је учествовао код преноса и скривања ризнице, који је на тај начин и био упознат са овом тајном. Како, после истраживања након рата, извештава Милан Р. Костић,¹³ благо из ризнице манастира Крушедола однето је у Председништво, дакле директно Павелићу, поглавнику: „Павелић се томе много обрадовао и задржао је себи доста ствари у својој личној употреби. Једним званичним документом утврђено је одиста, да је поглавник, као претседник владе, задржао један скупочен предмет и дао на овај чак и реверс. Било је то једно скупочено Еванђеље, све у сувом

⁹ В. Ђоровић, *Сава Пејковић: Опис рукописа манастира Крушедола, Сремски Карловци 1914.-* Јужнословенски филолог, 3, Београд 1922-1923, стр. 165-170.

¹⁰ В. Ђоровић, *Сава Пејковић: Опис рукописа манастира Крушедола*, стр. 166.

¹¹ Деспот Стефан Лазаревић, *Књижевни радови*. Приредио Ђ. Трифуновић, Београд 1979, стр. 212-219. О овом значајном археографском делу, једном од првих у Срба, види и кратак осврт: З. Ранковић, *Сава Пејковић и његов допринос српској славистици*. – Славистика, XII, Београд 2008, стр. 51-52.

¹² Д. Медаковић, *Историографија о фрушкогорским манастирима*. У: Д. Медаковић, *Барок код Срба*, Загреб 1988, стр. 159. У овом прегледу Д. Медаковић одаје признање С. Петковићу и као богослову: „Готово је невероватно са каквим је све теолошким знањима, посебно из области грчке средњовековне књижевности, располагао Сава Петковић, тада скромни парох добановачки“.

¹³ О детаљима скривања Крушедолске ризнице, о пљачкању исте, одношењу у Загреб даљој њеној судбини види: Љ. Дурковић-Јакшић, *Значајан Костићев рукопис о злочинима и шпјетни на културно-историјским и уметничким споменицима у Срему чека издавача*. – Гласник - службени лист Српске православне цркве, год. LXIX, бр. 6, Београд 1988, стр. 109-113.

злату оковано, дар манастира Хиландара краљу Александру Обреновићу, када је овај посетио једном приликом манастир Хиландар. Да ли је Павелић тада себи задржао још понешто? То је за сада тешко утврдити,¹⁴ и тек дефинитивна инвентура ће моћи о томе дати разјашњење. За сада, тек једна констатација, у једном званичном документу, дозвољава могућност да је у Павелићевом двору можда још што из ових сандука“.¹⁵ Садржај сандука најпре је, у просторијама Државне благајне у Загребу, пописала једна већа комисија, а потом су предмети пренети у Музеј за умјетност и умјетни обрт, будући да су то предмети историјске важности.

По завршетку Другог светског рата предузете су мере да се врати све оно што се може наћи. Српска православна црква желела је да се све то врати оним власницима од којих је и опљачкано, тј. црквама, манастирима, епархијама и Патријаршији. Свети архијерејски синод је јуна 1945. године именовао Љубомира Дурковића-Јакшића за библиотекара Патријаршијске библиотеке у Сремским Карловцима и стављено му је у задатак да припреми за Библиотеку зграду сазидану 1940. године за ту сврху, како би се у њу могле сместити књиге и архивалије које би се нашле у Загребу. Међутим, у ту зграду, као и у друге патријаршијске зграде, биле су се уселиле цивилне и војне власти. За проналажење опљачканих црквених ствари, за њихов превоз из Загреба у Београд и смештај у зграду Патријаршије, заслужан је Радослав М. Грујић, пензионисани професор Универзитета, а око одбране од преотимања и растурања тих предмета од стране српске власти заслуге постарао се скопски митрополит Јосиф Цвијовић, који је у то време замењивао одсутнога патријарха Гаврила.¹⁶ Свети архијерејски синод је, уз сагласност Министарства унутрашњих послова тадашње Југославије, послао у Загреб Радослава Грујића да пронађе од стране усташа опљачкане црквене српске драгоцености. Он је у Загребу пронашао „око 40 камиона“ тих драгоцености, смештених „у Хрватском музеју за умјетност и обрт, у Свеучилишној књижници, у Земаљском архиву и у Гипсотечи“.¹⁷ За пребацивање црквене имовине из Загреба у Београд Југословенска армија ставила је на располагање радну снагу, камионе и железничке вагоне. Први вагони стигли су на београдску станицу 6. маја 1946. године. Одатле је, уз присуство представника Српске цркве Радослава Грујића и делегата Министарства Србије Наде Андрејевић - Кун и Милутина Гарашина, црквена имовина превожена у зграду Патријаршије.

Враћањем црквене имовине у Београд нису престале тешкоће које су је пратиле током рата. Наиме, Министарство просвете Србије известило је Свети архијерејски синод да ће, по смештању враћених ствари у просторијама Патријаршије, бити „образована Комисија која ће све пренете предмете расподелити на оне који су још потребни за богослужење и црквене сврхе и на оне који сада имају културно - историјски и уметнички значај, па ће се први суксесивно враћати црквама и мана-

¹⁴ Од јула 1945. до децембра 1946. године Костић је радио у Комисији за испитивање ратних злочина у Војводини.

¹⁵ Овај извештај писан је пре 23. децембра 1946. године, када је Костић упућен на рад у Архив Србије: Љ. Дурковић-Јакшић, *Значајан Косићев рукопис*, стр. 106.

¹⁶ Љ. Дурковић-Јакшић, *Значајан Косићев рукопис*, стр. 111.

¹⁷ О невољама и препрекама приликом враћања књига и црквених ствари из Загреба, преписци црквених и државних власти и предлозима за реконструкцију књижних фондова Патријаршијске библиотеке, види: Љ. Дурковић-Јакшић, *Прилози историји стварања Патријаршијске библиотеке*. – Гласник - службени лист Српске православне цркве, год. LXVII, бр. 10, Београд 1986, стр. 240-250.

стирима, чије су власништво, према томе како се те цркве и манастири оспособљавали буду за црквене функције, а други ће се спремати за излагање и чување при Државном музеју за уметност, при Народној библиотеци и Државном архиву“.¹⁸ Оваквој одлуци оштро се супротставио Свети архијерејски синод Српске цркве на челу са митрополитом скопским Јосифом, јер је она била не само анти-црквена него и изван оквира свих правних норми, пошто је држава на овај начин насилним путем одузимала оно што је било власништво Српске цркве. Нешто касније тај сукоб је превазиђен, након чега је од стране Српске православне цркве образована Комисија која је приступила сређивању враћених црквених ствари из Загреба.¹⁹

По повратку драгоцености фурушкогорских манастира из Загреба, рукописне књиге смештене су у Музеј Српске Православне Цркве, а старе штампане књиге у Библиотеку Српске Патријаршије.²⁰ И рукописна збирка манастира Крушедола, у главној мери сачувана, враћена је после рата Српској Православној Цркви и пренета у Београд. Већи део остатка ове рукописне збирке смештен је у Музеју Српске Православне Цркве, неколико рукописа ушло је у састав рукописног фонда Библиотеке Српске Патријаршијске а извесном броју рукописа губи се, за сада, траг.²¹ Тако се испоставило да су напред поменутом студијом Саве Петковића неки рукописи некада знамените рукописне збирке манастира Крушедола сачувани од заборавља.

Од 88 рукописних књига које је у другој деценији XX описао Сава Петковић, данас је 75 смештено у Музеју Српске Православне Цркве, 2 се чувају у Библиотеци Српске Патријаршије а за 10 рукописа нису познати подаци о месту пребивања. Осим тога, од три тома рукописа који се у Петковићевом *Опису* налази под инвентарским бројем 84 сачувана су два: други том налази се у Музеју под бројем Рс 338, трећи том у Библиотеци Српске Патријаршије под сигнатуром Рс 460, док први том није на свом месту.

Студији додајем прилоге са табелама и новим сигнатурама рукописа некадашње крушедолске рукописне збирке. Дат је најпре инвентарски број који се налази у *Опису рукописа манастира Крушедола* (Опис) и насупрот њему сигнатура под којом се дати рукопис чува у Музеју Српске Православне Цркве (МСПЦ) или Библиотеци Српске Патријаршије (ПБ). За препознавање рукописа и доношење нове – садашње, науци познате – сигнатуре консултована су следећа издања: V. Mošin, *Izveštaj o naučnom putovanju u Srijemsku Mitrovicu, Peć, Dečane, Cavtat, Dubrovnik 1953. godine. Inventar ćirilskih rukopisa Muzeja Srpske pravoslavne crkve u Beogradu*. - Ljetopis, 60, Zagreb 1955, 218-226 (Мошин, *Извештај*), Д. Богдановић, *Инвентар ћирилских рукописа у Југославији (XI-XVII века)*, Београд 1982 (Богдановић, *Инвентар*) и М. Тимотијевић, *Манастир Крушедол*, књ. 2, Београд 2008 (Тимотијевић, *Крушедол II*). За изванредан број рукописа извршена је лична провера. Ново датирање рукописа, извршено на основу филигранолошких истраживања, донето је према издању Р. Станковић, *Рукописне књиге Музеја Српске православне цркве у Београду. Водени знаци и датирање*, Београд 2003 (Станковић, *Водени знаци*).

¹⁸ Љ. Дурковић-Јакшић, *Прилози историји стварања Патријаршијске библиотеке*, стр. 241.

¹⁹ Наведено према: Љ. Дурковић-Јакшић, *Прилози историји стварања Патријаршијске библиотеке*, стр. 244.

²⁰ Љ. Дурковић-Јакшић, *Прилози историји стварања Патријаршијске библиотеке*, стр. 244-247.

²¹ М. Тимотијевић, *Манастир Крушедол*, II, 261.

Прилої I
Ойис - МСПЦ

1	- 354	42 (Е. V. 30.)	- 102
2	- 353	43 (Е. V. 31.)	- 164
3	- 355	44 (Е. V. 32.)	- 125
4	- ПБ 357	45 (Е. V. 33.)	- 167
5 (Ђ. V. 10.)	- 17	46 (Е. V. 34.)	- 115
6 (Ђ. V. 11.)	- 66	47 (Е. V. 38.)	- 10
7 (Ђ. V. 12.)	- није на месту	48 (Ђ. V. 1.)	- 34
8 (Ђ. V. 13.)	- 209	49 (Ђ. V. 6.)	- 180
9 (Ђ. V. 2.)	- 57	50 (Ђ. V. 5.)	- 146
10 (Ђ. V. 9.)	- 165	51 (Ж. 5. 72.)	- 67
11 (Ж. 4. 58.)	- 134	52 (Ж. 5. 71.)	- 132
12 (Ж. 4. 54.)	- 50	53 (Ж. 5. 70.)	- 213
13 (Ж. 4. 66.)	- 117	54 (Ж. 4. 75.)	- 90
14 (Ж. 4. 62.)	- 108	55 (Ж. 5. 73.)	- 48
15 (Ж. 4. 61.)	- није на месту	56 (Ж. 5. 81.)	- 47
16 (Ж. 4. 65.)	- 4	57 (Ж. 4. 52.)	- 35
17 (Ж. 4. 60.)	- 224	58 (Ђ. V. 17.)	- 127
18 (Ж. 4. 63.)	- 238	59 (Ж. 5. 74.)	- 100
19 (Ж. 4. 64.)	- 227	60 (Ж. 4. 55.)	- 49
20 (Ж. 4. 67.)	- 241	61 (Е. V. 22.)	- 144
21 (Е. 5. 39.)	- 233	62 (Ђ. V. 4.)	- 249
22 (Ж. IV. 41.)	- није на месту	63 (Ж. 4. 43.)	- 176
23 (Ж. 4. 48.)	- 109	64 (Ж. 5. 84.)	- 242
24 (Ж. 4. 49.)	- 63	65 (Ж. 4. 59.)	- 110
25 (Ж. 4. 44.)	- није на месту	66 (Ж. 4. 51.)	- није на месту
26 (Ж. 4. 45.)	- није на месту	67 (Е. V. 23.)	- 230
27 (Ж. 5. 76.)	- 237	68 (Ђ. V. 16.)	- 97
28 (Ж. 5. 77.)	- 221	69 (Ж. 4. 57.)	- 103
29 (Ж. 5. 80.)	- 112	70 (Ђ. V. 8.)	- 25
30 (Ж. 5. 79.)	- 229	71 (Е. V. 25.)	- 159
31 (Е. 5. 35.)	- 246	72 (Е. V. 24.)	- 106
32 (Ж. 5. 78.)	- ПБ 347	73 (Ђ. V. 3.)	- 140
33 (Ж. 5. 82.)	- није на месту	74 (Ж. 5. 68.)	- 13
34 (Ж. 5. 83.)	- није на месту	75 (Ж. 4. 69.)	- 235
35 (Е. V. 36.)	- 111	76 (Е. V. 40.)	- 168
36 (Е. V. 37.)	- 116	77 (Ж. 4. 56.)	- 41
37 (Ж. 4. 47.)	- 114	78 (Ђ. V. 15.)	- 149
38 (Е. 5. 26.)	- 36	79 (Ђ. V. 14.)	- 43
39 (Е. 5. 27.)	- 94	80 (Ђ. V. 7.)	- 92
40 (Е. V. 29.)	- 136	81 (9.)	- 42
41 (Е. V. 28.)	- 80	82 (Ж. 4. 53.)	- 240

²² Изгубљен у 2. светском рату: Тимотијевић, *Крушедол II*, 280-281.

²³ Код Мошина, то је рукопис бр. 4 из МСПЦ: Мошин, *Извештај*, 220.

²⁴ Код Мошина, то је рукопис бр. 224 из МСПЦ: Мошин, *Извештај*, 224.

83 (Ж. 4. 52.)	- 576	86 (Ж. 4. 46.)	- 45
84 (Е. V. 19/20/21.)	- 338 (= 2. том; 3. том – ПБ 460; 1. том није на месту)	87 (Ж. 4. 50.)	- 5
85 (Е. V. 18.)	- није на месту	88	- није на месту

Прилој 2
МСПЦ - Ојис

4 - 16	102 - 42	180 - 49
5 - 87	103 - 69	209 - 8
10 - 47	106 - 72	213 - 53
13 - 74	108 - 14	221 - 28
17 - 5	109 - 23	224 - 17
25 - 70	110 - 65	227 - 19
34 - 48	111 - 35	229 - 30
35 - 57	112 - 29	230 - 67
36 - 38	114 - 37	233 - 21
41 - 77	115 - 46	235 - 75
42 - 81	116 - 36	237 - 27
43 - 79	117 - 13	238 - 18
45 - 86	125 - 44	240 - 82
47 - 56	127 - 58	241 - 20
48 - 55	132 - 52	242 - 64
49 - 60	134 - 11	246 - 31
50 - 12	136 - 40	249 - 62
57 - 9	140 - 73	338 - 84/2. том
63 - 24	144 - 61	353 - 2
66 - 6	146 - 50	354 - 1
67 - 51	149 - 78	355 - 3
80 - 41	159 - 71	576 - 83
90 - 54	164 - 43	
92 - 80	165 - 10	
94 - 39	167 - 45	ПБ 347 - 32
97 - 68	168 - 76	ПБ 357 - 4
100 - 59	176 - 63	ПБ 460 - 84/3. том

²⁵ Код Мошина за овај рукопис стоји ознака Ж V 85: Мошин, *Извешћјај*, 221.

²⁶ Код Мошина и Богдановића то је МСПЦ 65: Мошин, *Извешћјај*, 221; Богдановић, *Инвентар*, 82, инв. бр. 1124. Код Станковића то је МСПЦ 576: Станковић, *Водени знаци*, 79.

²⁷ Код Станковића сигнатура је 338/IV: Станковић, *Водени знаци*, 75.

²⁸ "Druga dva toma – E V 20 / 21 – nestali": Мошин, *Извешћјај*, 226.

Прилој 3

<i>Ојис - МСПЦ</i>	<i>Датирање у Ојису</i>	<i>Ново датирање</i>
1 - 354	1 - 1514.	1 - 1514.
2 - 353	2 - 1579.	2 - 1579.
3 - 355	3 - 16. в.	3 - 1557.
4 - ПБ 357	4 - 16. в.	4 -
5 - 17	5 - 16. в.	5 - 1550/60.
6 - 66	6 - 16. в.	6 - 1490/1500.
7 -	7 -	7 -
8 - 209	8 - 14. в.	8 - 1360/70.
9 - 57	9 - 16. в.	9 - 1545/55.
10 - 165	10 - 16. в.	10 - 1570/80.
11 - 134	11 - 16. в.	11 - око 1500.
12 - 50	12 - 15. в.	12 - 1440/50.
13 - 117	13 - 16. в.	13 - 1550/60.
14 - 108	14 - 15. в.	14 - I - 1680/90, II - 1430/40, III - 1495/1505.
15 -	15 - 17. в.	15 -
16 - 4	16 - 17. в.	16 - 1490/1500.
17 - 224	17 - 17. в.	17 - 1550/60.
18 - 238	18 - 16. в.	18 - I - 1510/20, II - 1440/50.
19 - 227	19 - 14. в.	19 - 1395/1400.
20 - 241	20 - 18. в.	20 - 1740/50.
21 - 233	21 - 1720.	21 - 1720.
22 -	22 - 17. в.	22 -
23 - 109	23 - 16. в.	23 - 1495/1505.
24 - 63	24 - 16. в.	24 - око 1490.
25 -	25 - 19. в.	25 -
26 -	26 - 19. в.	26 -
27 - 237	27 - 16. в.	27 - I - 1520/30, II - 1570/80.
28 - 221	28 - 16. в.	28 - 1495/1505.
29 - 112	29 - 14. в.	29 - I - 1395/1400, II - 1575/85, III - 1430/40.
30 - 229	30 - 16 - 17. в.	30 - 1510/20.
31 - 246	31 - 16. в.	31 - 1515/20.
32 - ПБ 347	32 - 15/16. в.	32 -
33 -	33 - 1751.	33 -
34 -	34 - 18. в.	34 -
35 - 111	35 - 15. в.	35 - 1430/40.
36 - 116	36 - крај 14. в.	36 - 1430/40.
37 - 114	37 - 15. в.	37 - 1455/65.
38 - 36	38 - 15. в.	38 - 1430/40.
39 - 94	39 - 16. в.	

39 - I - 1595/1605, II - 1500/10.	82 - 240	82 - 16. в.
40 - 136	83 - 576	83 - 18. в.
41 - 80	40 - 16. в.	40 - 1570/80.
42 - 102	41 - 16. в.	41 - 1565/75.
43 - 164	42 - 17. в.	42 - 1565/75.
44 - 125	43 - 1520.	43 - 1520.
45 - 167	44 - 16. в.	44 - 1500/10.
46 - 115	45 - 16. в.	45 - 1595/1605.
47 - 10	46 - 16. в.	46 - 1500/20.
48 - 34	47 - 17. в.	47 - 1610/15.
49 - 180	48 - 16. в.	48 - 1450/60.
50 - 146	49 - 16. в.	49 - 1565/75.
51 - 67	50 - 16. в.	50 - 1555/65.
52 - 132	51 - 1574.	51 - 1574.
53 - 213	52 - 16. в.	52 - 1550/60.
54 - 90	53 - 16. в.	53 - 1575/85.
55 - 48	54 - 16. в.	54 - 1550/60.
56 - 47	55 - 17. в.	55 - 1350/60.
57 - 35	56 - 15. в.	56 - 1445/55.
58 - 127	57 - 14. в.	57 - 1425/35.
59 - 100	58 - 16. в.	58 - 1620/30.
60 - 49	59 - 15. в.	59 - 1450/60.
61 - 144	60 - 15. в.	60 - 1375/85.
62 - 249	61 - 15. в.	61 - 1440/50.
63 - 176	62 - 14. в.	62 - 1390/1400.
64 - 242	63 - 14. в.	63 - 1360/70.
65 - 110	64 - 1739.	64 - 1739.
66 -	65 - 1717.	65 - 1717.
67 - 230	66 - 1774.	66 -
68 - 97	67 - 16. в.	67 - 1610/20.
69 - 103	68 - 1434.	68 - 1434.
70 - 25	69 - 1458.	69 - 1458.
	70 - 16. в.	70 - I - 1550/60, II - око 1580.
71 - 159	71 - 15. в.	71 - 1430/40.
72 - 106	72 - 16. в.	72 - 1575/85.
73 - 140	73 - 14 и 16. в.	73 - I - 1500/10, II - 1360/70.
74 - 13	74 - 1754.	74 - 1754.
75 - 235	75 - 18. в.	75 - око 1750.
76 - 168	76 - 1540.	76 - 1540.
77 - 41	77 - 1593.	77 - 1593.
78 - 149	78 - 16. в.	78 - 1570/80.
79 - 43	79 - 14. в.	79 - 1350/60.
80 - 92	80 - 16. в.	80 - 1555/65.
81 - 42	81 - 15 и 16. в.	81 - 1430/40.

82 - 1591.		
83 - 1724. ²⁹		
84 - 2. том – 338;	84 - 1774.	84 - 1774.
3. том – ПБ 460	85 - 1830.	85 -
85 -	86 - 1453.	86 - 1453.
86 - 45	87 - 17. в.	87 - 1625/30.
87 - 5		

²⁹ Ово је датирање на основу записа на л. 3а – 4а. Код Р. Станковића, хартија је из 1740/50. године: Станковић, *Водени знаци*, 79.